

Rapport

Datum: 1 september 2000
Rapportnummer: 2000/296

Klacht

Op 1 september 1999 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer E. te Helmond, ingediend door de heer mr. H.R.T.M. van Ojen, advocaat te Nijmegen, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost (de burgemeester van Eindhoven), werd een onderzoek ingesteld.

Op grond van de namens verzoeker verstrekte gegevens werd de klacht als volgt geformuleerd:

Verzoeker klaagt over het optreden op 15 november 1998 van ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost jegens zijn zoon van tien jaar. Hij is van mening dat de bij dit optreden betrokken politieambtenaren zijn zoon als een zware crimineel hebben behandeld in plaats van als een kind.

Verzoeker klaagt er met name over dat de politie:

- zijn zoon ten onrechte als verdachte heeft aangemerkt van heling van een fiets;
- zijn zoon op het politiebureau onheus heeft bejegend door het maken van opmerkingen als:
"Je mag niet huilen, anders zit je hier nog langer", "Ja, zo gaat dat met kleine boefjes", "Voor kleine boefjes als jij hebben we een leuk celletje";
- zijn zoon op het politiebureau heeft ingesloten in een cel;
- een politieambtenaar zijn zoon in de cel heeft bezocht en hem toen met stemverheffing heeft meegedeeld dat hij nu eindelijk eens moest bekennen.

Verzoeker klaagt er verder over dat de politie hem niet meteen op de hoogte heeft gesteld van de aanhouding van zijn zoon.

Ten slotte klaagt verzoeker erover dat hij op het politiebureau een formulier moest ondertekenen, welk formulier later een afstandsverklaring voor de fiets bleek te zijn.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafrecht

Artikel 310 (diefstal):

"Hij die enig goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort wegneemt, met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen, wordt, als schuldig aan diefstal, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie."

Artikel 416, lid 1 onder a:

"1. Als schuldig aan opzetheling wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vijfde categorie:

a. hij die een goed verwerft, voorhanden heeft of overdraagt, dan wel een persoonlijk recht op of een zakelijk recht ten aanzien van een goed vestigt of overdraagt, terwijl hij ten tijde van de verwerving of het voorhanden krijgen van het goed dan wel het vestigen van het recht wist dat het een door misdrijf verkregen goed betrof;

(...)"

Artikel 417bis, lid onder a:

"1. Als schuldig aan schuldheiling wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vijfde categorie:

a. hij die een goed verwerft, voorhanden heeft of overdraagt, dan wel een persoonlijk recht op of zakelijk recht ten aanzien van een goed vestigt of overdraagt, terwijl hij ten tijde van de verwerving of het voorhanden krijgen van het goed dan wel het vestigen van het recht redelijkerwijs had moeten vermoeden dat het een door misdrijf verkregen goed betrof;

(...)"

2. Wetboek van Strafvordering

Artikel 27, eerste lid:

"Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit."

Dit artikel stelt aan de mate van verdenking niet de eis van een 'ernstig' vermoeden, maar eist wél dat het vermoeden van schuld (het 'gedaan hebben') moet steunen op feiten of omstandigheden en dat dit vermoeden bovendien naar objectieve maatstaven gemeten 'redelijk' dient te zijn, dat wil zeggen "niet enkel in de oogen van den opsporingsambtenaar doch redelijk op zichzelf" (MvT). Een redelijk vermoeden alleen op basis van subjectief inzicht is niet voldoende.

Op grond van artikel 53, eerste en derde lid van het Wetboek van Strafvordering is in geval van ontdekking op heterdaad iedere opsporingsambtenaar bevoegd de verdachte van een strafbaar feit aan te houden. Van ontdekking op heterdaad is sprake "wanneer het strafbare feit ontdekt wordt, terwijl het begaan wordt of terstond nadat het begaan is" (artikel 128, eerste lid Sv).

De aangehouden verdachte moet ten spoedigste voor de officier van justitie of een van diens hulpofficieren worden geleid (artikel 53, derde lid Sv), zodat deze (hulp)officier van justitie de verdachte kan (doen) horen. De meest gebruikelijke plaats waar een aangehouden verdachte ten behoeve van zijn verhoor naar wordt overgebracht is een politiebureau.

3. Burgerlijk Wetboek Boek 3

Artikel 86:

"1. Ondanks onbevoegdheid van de vervreemder is een overdracht overeenkomstig artikel 90, 91 of 93 van een roerende zaak, niet-registergoed, of een recht aan toonder of order geldig, indien de overdracht anders dan om niet geschiedt en de verkrijger te goeder trouw is.

(...)

3. Niettemin kan de eigenaar van een roerende zaak, die het bezit daarvan door diefstal heeft verloren, deze gedurende drie jaren, te rekenen van de dag van de diefstal af, als zijn eigendom opeisen, tenzij:

a. de zaak door een natuurlijke persoon die niet in de uitoefening van een beroep of bedrijf handelde, is verkregen van een vervreemder die van het verhandelen aan het publiek van soortgelijke zaken anders dan als veilinghouder zijn bedrijf maakt in een daartoe bestemde bedrijfsruimte, zijnde een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan met de bij het een en ander behorende grond, en in de normale uitoefening van dat bedrijf handelde;

of (...)"

Artikel 87, lid 1:

"Een verkrijger die binnen drie jaren na zijn verkrijging gevraagd wordt wie het goed aan hem vervreemde, dient onverwijld de gegevens te verschaffen, die nodig zijn om deze terug te vinden of die hij ten tijde van zijn verkrijging daartoe voldoende mocht achten. Indien hij niet aan deze verplichting voldoet, kan hij de bescherming die de artikelen 86 en 86a aan een verkrijger te goeder trouw bieden, niet invoeren."

Artikel 90:

"1. De levering vereist voor de overdracht van roerende zaken, niet-registergoederen, die in de macht van de vervreemder zijn, geschiedt door aan de verkrijger het bezit der zaak te verschaffen.

2. Blijft de zaak na de levering in handen van de vervreemder, dan werkt de levering tegenover een derde die een ouder recht op de zaak heeft, eerst vanaf het tijdstip dat de zaak in handen van de verkrijger is gekomen, tenzij de oudere gerechtigde met vervreemding heeft ingestemd."

Artikel 118:

"1. Een bezitter is te goeder trouw, wanneer hij zich als rechthebbende beschouwt en zich ook redelijkerwijze als zodanig mocht beschouwen.

2. Is een bezitter eenmaal te goeder trouw, dan wordt hij geacht dit te blijven.

3. Goede trouw wordt vermoed aanwezig te zijn; het ontbreken van goede trouw moet worden bewezen."

Onderzoek

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd de betrokken politieambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te 's-Hertogenbosch over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was.

De korpsbeheerder werd ook nog een aantal specifieke vragen gesteld. Verder werden twee van de betrokken politieambtenaren gehoord door medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman.

Tijdens het onderzoek kregen betrokkenen de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De korpsbeheerder en verzoeker deelden mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

De betrokken ambtenaren gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

1. Op zondag 15 november 1998 stond de toen 10-jarige zoon van verzoeker met een aantal vriendjes in het centrum van Helmond te kijken naar de intocht van Sinterklaas. Verzoekers zoon had een fiets bij zich welke enkele weken daarvoor door zijn moeder was gekocht van een persoon uit de buurt.

Een jongen die ook aanwezig was bij genoemde intocht zag verzoekers zoon met de fiets. Hij herkende hierin zijn fiets die korte tijd geleden was gestolen en hij informeerde een tweetal politieambtenaren daarover. Deze politieambtenaren hielden vervolgens verzoekers zoon aan op verdenking van heling van de fiets, en brachten hem over naar het politiebureau.

2.1. Verzoeker was het niet eens met de wijze waarop de politie zijn zoon had aangepakt en hij diende via zijn gemachtigde op 12 januari 1999 een klacht in bij de politie te Helmond. In de betreffende klachtbrief is onder meer het volgende te lezen:

"Op zondag 15 november 1998 staat de 10-jarige Ez. (zoon van verzoeker; N.o.) naar de Helmondse intocht van Sinterklaas te kijken. Bij zich heeft hij een fiets die zijn moeder vier weken eerder voor hem heeft gekocht. Door een van de toeschouwers van de intocht wordt geroepen dat de fiets die Ez. bij zich heeft van hem is en dat deze van hem is gestolen. Deze persoon waarschuwt twee politieagenten die toevallig in de buurt zijn. Het betreft de politieagenten D. en Sch. Ez. wordt door een van de agenten bij zijn arm gepakt en vervolgens naar het politiebureau gebracht. Naar ik van cliënt heb begrepen is Ez. daar rond 14.00 uur aangekomen. Daar is hij een aantal minuten later overhandigd aan agent W. Ez. wordt gefouilleerd en zijn jas wordt onderzocht. Het kind huilt. Het kind wordt geconfronteerd met onder meer de navolgende opmerkingen: "Je mag niet huilen, anders zit je nog langer hier", "Ja, zo gaat dat met kleine boefjes" en

"Voor kleine boefjes als jij hebben we een leuk celletje". Voorts is hem meerdere keren te verstaan gegeven dat hij wel degelijk de fiets gestolen heeft.

Het kind is vervolgens in een gewone cel gestopt. Hij hoort meerdere sloten op slot gaan. Niemand vertelt hem wat er verder gaat gebeuren. Enkele malen gaat het luikje open, en enkele keren wordt hem toegeroepen dat hij de fiets gestolen heeft. Een keer wordt er wat verdergaand geïnformeerd en wordt gevraagd hoeveel de fiets gekost heeft. Het kind antwoordt: f 200,--. Het antwoord van de betreffende politieagent is: "Ja, Ja, smoesjes."

Na enige tijd komt er een agent de cel binnen. Hij gaat tegenover Ez. zitten. De betreffende agent zegt woedend, met stemverheffing, dat Ez. nu eindelijk eens moet bekennen. Ez. zegt huilend dat de fiets niet gestolen is, maar gewoon is gekocht. Vervolgens is het kind gevraagd naar het telefoonnummer van zijn ouders. Het kind is op dat moment in de veronderstelling dat de nachtmerrie nu snel afgelopen zal zijn. Hij wordt echter naar een andere cel gebracht. Het kind ervaart het als dat hij wordt overgebracht naar een soort kelder. Hier hoort hij vanuit de cellen verschillende mensen, waarschijnlijk andere arrestanten, roepen. Dit alles maakt een uiterst beangstigende indruk op het 10-jarige kind.

Om 15.50 uur wordt mijn cliënt, de vader van Ez., door de politie gebeld. Hij spreekt gebrekkig Nederlands en begrijpt niet wat er aan de hand is. Rond 16.00 uur komt cliënt op het politiebureau te Helmond aan. Daar ondertekent hij een formulier, waarvan hij de strekking niet begrijpt. Vervolgens verlaat hij met Ez. het politiebureau.

Cliënt acht de wijze waarop door de betreffende politieagenten in deze kwestie is opgetreden onbehoorlijk, onzorgvuldig, disproportioneel en ten zeerste strijdig met de belangen van zijn kind. Cliënt klaagt erover dat zijn zoon door de politie is bejegend op een wijze zoals hierboven is weergegeven. Het kind was slechts 10 jaar oud en heeft nooit iets met de politie te maken gehad. Bovendien is op hem ingepraat dat de fiets door hem gestolen is, terwijl het kind de fiets van zijn moeder heeft gekregen, welke fiets door haar eenvoudigweg is gekocht. Op het kind is ingepraat als een verdachte van een zwaar misdrijf. De betreffende agenten hebben er totaal geen oog voor gehad hier met een kind te maken te hebben. Men heeft maar klakkeloos aangenomen dat hij de fiets wel gestolen zou hebben en men heeft hem als een zware crimineel, in plaats van als een kwetsbaar kind benaderd. Bovendien is het eveneens uiterst onzorgvuldig te achten dat door de politieagenten mijn cliënt niet onmiddellijk in kennis is gesteld van de arrestatie van zijn zoontje. Voorts geeft het geen pas dat het kind is opgesloten in een cel en zelfs in een cel die als arrestantencel wordt gebruikt. In een dergelijke omgeving hoort een kind niet thuis!"

2.2. Verzoeker en zijn gemachtigde hadden op 23 februari 1999 een gesprek met een klachtbehandelaar van de politie. In vervolg op dit gesprek bracht verzoekers gemachtigde bij brief van 8 maart 1999 nog onder meer het volgende naar voren:

"Zoals u wellicht dinsdag 23 februari jl. ook heeft geconstateerd, is mijn cliënt erg geschrokken van de ruimten waarin zijn zoon op 15 november 1998 heeft verbleven.

Een en ander heeft cliënt bevestigd in zijn standpunt dat in dezen door de politie zeer onzorgvuldig is gehandeld. Zeer stuitend was het voor cliënt te moeten constateren dat in een van de arrestantencellen met bloed een tekst op de muur stond geschreven!

Inmiddels komen bij cliënt steeds meer vragen op. Ik noem ze hier:

1. Waarom is Ez. onmiddellijk als verdachte aangemerkt?
2. Van welk strafbaar feit werd Ez. verdacht?
3. Waarom meenden de agenten dat de fiets, zoals kennelijk door een aantal jongens werd geroepen, inderdaad gestolen was?
4. Waarom hebben de agenten gemeend de fiets onmiddellijk in beslag te moeten nemen?
5. Waarom is Ez. naar het bureau gebracht?
6. Waarom is er niet voor gekozen om met Ez. naar zijn ouderlijk huis te gaan om daar opheldering te vragen?
7. Op grond waarvan meenden de agenten dat Ez. bezitter te kwader trouw was en geen civielrechtelijke derdenbescherming genoot?
8. Waarom is de ouders van Ez. niet gevraagd waar ze de fiets hebben gekocht?
9. Waarom is de betreffende verkoper niet gehoord?
10. Waarom zijn de ouders niet onmiddellijk gebeld toen Ez. werd meegenomen naar het bureau?
11. Waarom is Ez. in een beangstigende cel opgesloten waar volwassen teksten op de muur staan geschreven?
12. Waarom is niet overwogen hem in een minder beangstigende kamer te laten verblijven?
13. Waarom is Ez.'s jas afgenomen en is hij gefouilleerd? Dit laatste mag wellicht passen bij de gebruikelijke gang van zaken bij arrestanten, maar waarom heeft men gemeend deze procedure ook ten aanzien van een kind van 10 te moeten volgen?
14. Waarom is tegen cliënt gezegd dat hij eerst een afstandsverklaring moet tekenen, voordat hij zijn zoon mee naar huis zou kunnen nemen?
15. Welk strafrechtelijk doel werd er gediend met het horen van Ez.?
16. Waarom is er met het horen niet gewacht tot de ouder(s) van Ez. op het bureau waren?
17. Waarom zijn de ouders van Ez. niet dan wel als getuige of als verdachte gehoord?
18. Waarom is er niet direct actie vanuit de agenten ondernomen om het ernstig geschonden vertrouwen bij cliënt en zijn familie te herstellen?"

3. De burgemeester van Helmond deed verzoekers klacht af bij brief van 20 augustus 1999. In deze brief is onder meer het volgende te lezen:

"Bij brief van 4 juni 1999 heeft (de chef van de afdeling Helmond-Centrum; N.o.) u laten weten dat er geen reden is om aan te nemen dat door de betreffende politieambtenaren onrechtmatig is gehandeld. Overigens is daarbij aangegeven dat het optreden van de politie mogelijk op een andere wijze had kunnen plaatsvinden. Gesteld is dat er voldoende redenen waren om Ez. als verdachte aan te merken en dat de ouders gezien de omstandigheden op tijd zijn gewaarschuwd. Door u is kenbaar gemaakt dat u prijs stelt op mijn oordeel in deze zaak. Om die reden is het dossier thans aan mij voorgelegd voor een oordeel. Ik kan u thans als volgt berichten.

(...) Formeel is het zo jongeren beneden 12 jaar strafrechtelijk niet vervolgd kunnen worden. Dat betekent niet dat zij strafvorderlijke immuniteit genieten. Een aantal dwangmiddelen, zoals staande houden, aanhouden en ophouden voor verhoor, mag wel worden toegepast. In casu is dat ook gebeurd toen Ez. als verdachte is aangemerkt. Betrokkene werd op het publiekelijk aangeven van de gelaedeerde verdacht van heling. Begrijpelijk(er)wijs is toen besloten in de rust van het politiebureau deze zaak uit te zoeken. Geconstateerd is dat Ez. op 15 november 1998 om 14.20 uur op het politiebureau aan de Kasteel-Traversal is aangekomen. Hij is toen geplaatst in een ophoudlokaal voor aangehouden personen op de begane grond. Om 14.43 uur is Ez. voorgeleid aan een hulpofficier van justitie. Kort daarna zijn zijn ouders gewaarschuwd. Ik constateer dat de tijdsspanne waarbinnen dat eerder had kunnen gebeuren in theorie 20 a 25 minuten bedraagt. Gezien de drukte die op het bureau heerste is het verklaarbaar dat dit niet meteen is geschied. De korte vertraging, die met het doorgeven van de aanhouding is opgetreden, acht ik gezien het vorenstaande niet laakbaar.

Wat het geuite bezwaar betreft over de ruimten waarin Ez. is opgehouden, het volgende. Nadat Ez. tegen 14.43 uur op die bewuste dag was voorgeleid, is hij verplaatst naar het ophoudlokaal in het souterrain in afwachting van de komst van zijn ouders, die een afstandsverklaring moesten tekenen voor de gestolen fiets. Gezien de drukte en de inrichting van het politiebureau was er geen andere optie. Voorts moest verzekerd zijn dat Ez. nog op het politiebureau aanwezig was op het moment dat zijn ouders hem kwamen ophalen.

Op grond van de genoemde stukken en het bovenstaande ben ik tot het oordeel gekomen dat de door u namens de heer E. ingediende klacht ongegrond is."

B. Standpunt verzoeker

Verzoekers standpunt is samengevat weergegeven onder klacht en is nader toegelicht in de hiervóór, onder A.2., opgenomen brief. Voorts is in het verzoekschrift nog onder meer het volgende opgenomen:

"Ez. wordt door één van de agenten bij zijn arm gepakt, in een politiewagen gezet en vervolgens naar het politiebureau gebracht.

Naar ik van cliënt heb begrepen is Ez. daar rond 14.00 uur aangekomen. Eerst heeft hij verbleven in een kamer voor oponthoud. Daarna is hij overhandigd aan agent W. Ez. wordt gefouilleerd en zijn jas wordt onderzocht. Het kind huilt. Het kind wordt geconfronteerd met onder meer de navolgende opmerkingen: "Je mag niet huilen anders zit je nog langer hier.", "Ja, zo gaat dat met kleine boefjes." en "Voor kleine boefjes als jij hebben we een leuk celletje." Voorts is hem meerdere keren te verstaan gegeven dat hij de fiets gestolen heeft en dat hij dat gewoon moet toegeven.

Het kind wordt vervolgens in een cel gestopt. Hij hoort meerdere sloten op slot gaan. Niemand vertelt hem wat er verder gaat gebeuren. Enkele malen gaat het luikje open en enkele keren wordt hem toegeroepen dat hij de fiets wel degelijk gestolen heeft. Een keer wordt er wat verdergaand geïnformeerd en wordt gevraagd hoeveel de fiets gekost heeft. Het kind antwoordt "f 200,-". Het antwoord van de betreffende politieagent is: "Ja, ja, smoesjes."

Na enige tijd komt een agent de cel binnen. Hij gaat tegenover Ez. zitten. De betreffende agent zegt woedend met stemverheffing dat Ez. nu eindelijk eens moet bekennen. Ez. zegt huilend dat de fiets niet door hem gestolen is, maar gewoon is gekocht.

Vervolgens is het kind gevraagd naar het telefoonnummer van zijn ouders. Het kind is op dat moment in de veronderstelling dat de nachtmerrie nu snel afgelopen zal zijn. Hij wordt echter naar een andere cel gebracht. Het kind ervaart het alsof hij wordt overgebracht naar een soort kelder. Hier hoort hij vanuit cellen verschillende mensen, waarschijnlijk andere arrestanten, roepen. Dit alles maakt een uiterst beangstigende indruk op het 10-jarige kind.

Om 15.50 uur wordt mijn cliënt, de vader van Ez., door de politie gebeld. Hij spreekt gebrekkig Nederlands en begrijpt niet wat er aan de hand is. Rond 16.00 uur komt cliënt op het politiebureau te Helmond aan. Daar ondertekent hij een formulier, waarvan hij de strekking niet begrijpt. Naar thans is gebleken betrof het een afstandsverklaring van de fiets. Vervolgens kan cliënt met Ez. het politiebureau verlaten.

(...)

Cliënt is allereerst van mening dat de Politie Regio Brabant Zuid-Oost op uiterst onzorgvuldige wijze jegens zijn zoon Ez. heeft gehandeld. Ez. is behandeld alsof het een zware crimineel betrof en men heeft geen enkele aandacht gehad voor het feit dat het een 10-jarig kind betrof dat nog nooit iets met de politie te maken heeft gehad, zoals overigens de gehele familie E. nooit iets met de politie van doen heeft gehad. Men heeft allereerst klakkeloos aangenomen dat hij de fiets wel gestolen zou hebben. Er heeft ter plekke geen enkel concreet onderzoek plaatsgevonden. Volstrekt onduidelijk is gebleven waarom Ez.

onmiddellijk als verdachte is aangemerkt. Daarbij zij vermeld dat hij, naar ik heb begrepen, niet als verdachte van diefstal is aangemerkt, maar als verdachte van heling. Waar moet een jongen van 10 jaar zoveel geld vandaan halen dat hij een fiets kan kopen?

Eén persoon roept dat de fiets gestolen is en dat wordt dan onmiddellijk geloofd, terwijl dan ook alsof dat vanzelfsprekend is. Ez. als de criminele factor in het geheel wordt beschouwd. Ez. is behandeld als een crimineel. Hij is ten overstaan van alle betrokkenen in de politieauto gezet en de fiets is in beslag genomen. Het is onbegrijpelijk dat Ez. onmiddellijk naar het politiebureau is gebracht. Gebruikelijk in dit soort zaken is (...) dat met het kind naar het ouderlijk huis wordt gegaan om daar om opheldering te vragen. Ondertussen kan de politie, in afwachting van duidelijkheid omtrent de identiteit van de rechtmatige eigenaar van de fiets, er voor kiezen de fiets op het politiebureau te houden. (...)

Waarom is er geen overleg geweest met de ouders en is hen niet gevraagd waar de fiets is gekocht en waarom is er vervolgens niet naar het adres gegaan waar volgens de ouders van Ez. de fiets was gekocht?

Een belangrijk onderdeel van de klacht van cliënt richt zich op het feit dat Ez. in een cel is opgesloten; een cel waarin volwassen teksten op de muur staan gekalkt. Bij de bezichtiging op 23 februari 1999, stond in één van de cellen zelfs met bloed een tekst op de muur geschreven. Dit is niet een omgeving waar je een kind laat verblijven!

Cliënt heeft zich zeer onder druk voelen staan de afstandsverklaring te tekenen. Hij wist niet wat dit voor verklaring was. Hij meende en zo werd het hem ook gepresenteerd, dat hij moest tekenen om zijn zoon mee naar huis te mogen nemen. Uiteraard wilde hij zijn zoon geen seconde langer op het bureau laten blijven dan nodig was.

Voorts is volstrekt onduidelijk welk strafrechtelijk doel er nu mee werd gediend Ez. te horen. Had het ook niet meer voor de hand gelegen, zoals bij mijn weten te doen gebruikelijk is, met horen te wachten tot de ouders van Ez. op het bureau aanwezig waren? En waarom kon hij eenvoudigweg niet op een gewone kamer wachten? Waarom zijn de ouders van Ez. overigens niet gehoord?"

C. Standpunt korpsBeheerder

1. De beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost gaf op 8 december 1999 in een schriftelijke reactie op de klacht te kennen van mening te zijn, dat het optreden van de politie rechtmatig en proportioneel was geweest. Hij achtte de klacht niet gegrond.

2. De korpsbeheerder voegde bij zijn reactie een brief van 8 november 1999 van de chef van de afdeling Helmond Centrum. Hij gaf aan zich met de inhoud van deze brief te kunnen verenigen. In deze brief, waarin mede wordt ingegaan op een aantal vragen van de Nationale ombudsman, is onder meer het volgende te lezen:

"Allereerst wordt gevraagd waarom de betrokken ambtenaren niet met verzoekers zoon naar de ouderlijke woning zijn gegaan. De verbalisanten zijn op straat aangesproken door de eigenaar van de betreffende fiets die aangaf dat deze fiets enkele weken geleden gestolen zou zijn. Hierop is ter plaatse afgesproken dat de eigenaar van de fiets met zijn moeder naar het bureau zou komen. Om het verhaal van de aangever aan de hand van de aangifte te kunnen controleren is besloten om Ez. en de betreffende fiets mee te nemen naar het bureau.

Verder wordt gevraagd waarom Ez. is verhoord voordat zijn vader aanwezig was.

Van Ez. is een korte verklaring opgenomen om te kunnen achterhalen van wie hij de fiets had verkregen. Het is daarbij niet gebruikelijk om te wachten tot de ouders van een minderjarige aanwezig zijn.

De Nationale Ombudsman vraagt zich af waarom Ez. niet in een meer kindvriendelijke ruimte is opgehouden. Uit de stukken blijkt dat Ez. is ingesloten in een ophoudlokaal op de begane grond en later wegens plaatsgebrek is verplaatst naar een ander ophoudlokaal. In het politiebureau zijn ruimtes beschikbaar die zeker kindvriendelijker zijn. Het is echter niet mogelijk om in deze ruimtes iemand zonder toezicht te laten vertoeven. Aangezien er onvoldoende personeel aanwezig was om het nodige toezicht uit te oefenen is gekozen voor insluiting in een ophoudlokaal.

Vervolgens wordt gevraagd waarom verzoeker niet bevraagd is over de herkomst van de fiets. Deze vraag is uit het onderzoek niet naar voren gekomen. Ik neem aan dat men met de verklaring van Ez., waarin deze aangeeft dat hij wist dat de fiets van diefstal afkomstig was en aangeeft dat de fiets door zijn moeder was gekocht, heeft willen volstaan.

De laatste vraag is waarom de verzoeker een afstandsverklaring voor de fiets heeft moeten ondertekenen. Aangezien uit de aangifte en de verklaring van Ez. bleek dat de fiets eigendom was van de aangever (...) en door een misdrijf was verkregen is besloten om de fiets aan de rechtmatige eigenaar terug te geven. Hiervoor was een afstandsverklaring van een van de ouders van Ez. noodzakelijk."

3. De korpsbeheerder voegde bij zijn reactie ook een aan hem gerichte brief van 25 november 1999 van de waarnemend hoofdofficier van justitie te 's-Hertogenbosch. In deze brief brengt de betreffende hoofdofficier van justitie onder meer het volgende naar voren:

"Uit de voorliggende stukken volgt dat de tienjarige Ez. op 15 november 1998 te Helmond is aangehouden op aanwijzing van drie jongens, van wie er een in de herfstvakantie aangifte had gedaan van diefstal van zijn fiets, waarop Ez. op dat moment rondfietste. Aangezien Ez. ter plaatse daarnaar gevraagd geen duidelijke verklaring kon geven over de herkomst van bedoelde fiets, is hij aangehouden en meegenomen naar het bureau om een

en ander uit te zoeken. Aangever zou daartoe met een van zijn ouders en zijn aangifte naar het politiebureau komen. Tevens ter plaatse aanwezige vriendjes van Ez. zouden, desgevraagd, toegezegd hebben Ez.'s ouders te informeren.

Ez. blijkt om 14.05 uur op heterdaad te zijn aangehouden door de verbalisanten Sch. en D. terzake verdenking van overtreding van artikel 416/417 bis Sr.

Na aankomst op het politiebureau te 14.20 uur is Ez. in een ophoudlokaal geplaatst en vervolgens om 14.43 uur voorgeleid aan de hulpofficier van justitie W. Ez. zou vervolgens in een ander ophoudlokaal in het souterrain zijn geplaatst. Door verbalisant Sch. zijn, op verzoek van de hulpofficier van justitie, vervolgens de ouders in kennis gesteld en is van Ez. om 15.03 uur een nader verhoor afgenomen,

Om 15.50 uur tekende Ez.'s vader de afstandsverklaring van de fiets, die volgens de aangifte bleek toe te behoren aan de hiervoor bedoelde aangever, en werd Ez. in vrijheid gesteld.

Gelet op de aanwijzingen van diefstal van de fiets en Ez.'s ontoereikende verklaringen over de herkomst daarvan kon er verdenking rijzen terzake een vorm van heling. Ingevolge artikel 487 Sv zijn op de van strafbare feiten verdachte personen beneden de leeftijd van twaalf jaren een aantal dwangmiddelen van toepassing, waaronder onder meer de aanhouding, het ophouden voor verhoor en de inbeslagneming.

Op basis van het vorenstaande ben ik van oordeel dat onderhavige aanhouding en het daarop gevolgde onderzoek door de politie rechtmatig is geweest. De klacht acht ik op dat aspect ongegrond.

Verbalisant Sch. heeft de ouders vóór de aanvang van het verhoor van Ez. (te 15.03 uur) telefonisch in kennisgesteld van zijn verblijf op het politiebureau. Gelet op het voorgaande acht ik bedoelde kennisgeving binnen redelijke tijd verzorgd. De wet schrijft overigens niet voor dat de politie het verhoor dient op te schorten in afwachting van de komst van de ouders. Ik meen dat er in de gegeven situatie geen grond bestond uitzondering te maken op de gevolgde gang van zaken.

Op de klachten over Ez.'s verblijf in de twee daarvoor gebruikte ophoudlokalen, is los van de aangehaalde noodzaak van toezicht op de "ingeslotene", in de klachtonderzoekstukken niet ingegaan, voorzover de klacht doelt op de (met bloed) besmeurde muren in een van die ophoudlokalen. Van een oordeel hieromtrent zal ik mij daarom onthouden.

In het kader van het klachtonderzoek wordt door klachtonderzoeker K. kort aangegeven dat genoemde verbalisanten Sch. en D., desgevraagd, hebben aangegeven zich ten opzichte van Ez. en zijn familie correct te hebben gedragen. Nu niet is ingegaan op de klacht over de diverse daarin aangehaalde specifieke uitlatingen van een der genoemde verbalisanten, zal ik mij ook ten aanzien van dit aspect van een oordeel moeten

onthouden.

Uit Ez.'s, op het politiebureau afgelegde, verklaring volgt dat er vraagtekens moeten worden gesteld bij de rechtmatige verkrijging van de fiets. Ez. zou zijn moeder hebben geattendeerd op de mogelijkheid een fiets te kopen van een met name genoemde persoon. Zijn moeder zou de fiets vervolgens hebben gekocht. Nadien zou Ez. hebben vernomen dat die fiets niet eerlijk was verkregen door de verkoper, maar hiervan zou hij zijn moeder niets (meer) hebben gezegd.

Uit het klachtonderzoek blijkt niet of en op welke wijze Ez.'s vader is geïnformeerd over de inhoud en strekking van de vervolgens door hem getekende afstandverklaring van de fiets.

Indien de afstandsverklaring, gelijk de klacht aangeeft, zou zijn ondertekend onder druk en met de suggestie dat ondertekening noodzakelijk was om Ez. mee naar huis te kunnen nemen, dan is op die wijze een rechtmatige afwikkeling van het beslag conform art 116 Sv en de artikelen 86 en 87 Boek 3 BW gefrustreerd.

Nu het onderzoeksrapport daarover geen informatie verstrekt, onthoud ik mij van een oordeel daarover.

Overigens blijkt uit de stukken niet dat het openbaar ministerie, als beslissingsbevoegde instantie in dezen, over dit beslag is geïnformeerd.

Thans wordt binnen mijn organisatie nagegaan hoe de ervaringen zijn met de behandeling van inbeslaggenomen goederen door de politie in soortgelijke situaties.

Uit het klachtonderzoek blijkt vervolgens niet waarom de politie, op de hen door Ez. aangereikte informatie, geen nader opsporingsonderzoek heeft ingesteld in de vorm van een nader verhoor van Ez.'s vader/moeder en de door Ez. genoemde verkoper(s) van de fiets."

4. Voorts voegde de korpsbeheerder bij zijn reactie een intern memorandum. In dit memorandum - opgesteld naar aanleiding van een vraag van verzoekers gemachtigde in het kader van de interne klachtbehandeling bij de politie - staat onder meer het volgende:

"Er zijn geen regionale of lokale werkprocedures of richtlijnen die aangeven hoe moet worden omgegaan met jongeren beneden 12 jaar. Op grond van strafvordering zijn deze minderjarige verdachten niet vervolgbaar. Een aantal dwangmiddelen zoals staande houden, aanhouden en ophouden voor verhoor mogen wel worden toegepast (zie hierover bijvoorbeeld het zakboek strafvordering voor de hulpofficier 1999. blz. 38).

Afhankelijk van de situatie wordt gekeken hoe een zaak met een minderjarige verdachte wordt afgehandeld. Meestal wordt gekozen voor een aanhouding en voorgeleiding en afhankelijk van de noodzaak voor het ophouden voor verhoor. Ouders van een

minderjarige worden daarbij zo spoedig mogelijk in kennis gesteld. Er is echter geen vaste procedure voor de afhandeling van zaken waarbij jongeren beneden de 12 jaar betrokken zijn. Sinds kort is ook voor deze groep verdachten een halt afdoening mogelijk."

5. In aanvulling op zijn eerdere reactie zond de korpsbeheerder op 4 januari 2000 per faxbericht nog afschriften van de in deze zaak opgemaakte processen-verbaal van aanhouding en verhoor, alsmede een afschrift van de afstandsverklaring zoals die door aan verzoeker was voorgelegd.

5.1. In het op 15 november 1998 door de politieambtenaren Sch. en D. opgemaakte en ondertekende proces-verbaal van aanhouding is onder meer het volgende te lezen:

"De aanhouding werd verricht op grond van artikel

416 1 A Wetboek van Strafrecht

417BIS I A Wetboek van Strafrecht (zie ook achtergrond, onder 1.).

en vond plaats naar aanleiding van het volgende:

Op zondag 15 november 1998 omstreeks 14.00 uur waren wij verbalisanten, gekleed in uniform, belast met toezicht van de sinterklaasintocht. Toen wij op de Kanaaldijk Noord Oost te Helmond stonden werden wij aangesproken door 3 jongens. Zij vertelden dat een van hen in de herfstvakantie aangifte had gedaan van diefstal van een fiets en dat ze nu een jongen op die fiets zagen rijden. Het zou gaan om een blauwe mountain bike.

Vervolgens zijn wij met de aangever meegegaan naar de jongen. De aangever herkende meteen de fiets als zijn eigendom. Vervolgens werd de verdachte aangehouden."

(...)

Ter geleiding voor een hulpofficier van justitie, werd de verdachte onverwijld overgebracht naar het bureau van politie te HELMOND CENTRUM.

Na aankomst op genoemd bureau op zondag 15-NOV-98 te 14:20 uur,

werd de verdachte op 15-NOV-98 te 14:43 uur voorgeleid aan:

W., brigadier van regiopolitie Brabant Zuid Oost, als zodanig hulpofficier van justitie."

5.2. In het door de betrokken politieambtenaar Sch. op 15 november 1998 opgemaakte proces-verbaal van verhoor is onder meer het volgende opgenomen:

"Op zondag 15-NOV-98, omstreeks 15:03 uur, hoorde ik, Sch. (...)

(...)

als verdachte een man die opgaf te zijn:

(verzoekers zoon; N.o.)

Nadat de verdachte meegedeeld werd waarvan hij werd verdacht en dat hij niet tot antwoorden verplicht was, verklaarde hij:

Ik weet dat ik geen antwoord hoef te geven op uw vragen. Ik weet ook waarvoor ik aangehouden ben.

Ik heb sinds de afgelopen herfstvakantie 1998 een blauwe mountain bike van het merk Douglas in mijn bezit. Ik heb die samen met mijn moeder gekocht van X (...). Ik heb een papiertje met zijn adres en achternaam. Ik ken X van buiten. X is 16/17 jaar oud. Hij heeft zijn haren naar achter gekamd en de zijkanten zijn kort geknipt. Hij draagt vaak een petje. Ik zie hem als ik op straat ben.

X had tegen mij gezegd dat hij wel een fiets voor mij had. X had een blauwe en een gele mountain bike van het merk Douglas staan. Hij verkocht de fietsen voor f 200,= per stuk. Ik heb bij X toen een fiets gekocht. Mijn moeder heeft aan ene Y geld gegeven en die Y heeft het geld aan X gegeven. Daarna heeft X de fiets bij mij thuis gebracht. X zei in het begin tegen mij dat de fiets "eerlijk" was. Toen ik X later bij mijn voetbalclub zag, zei hij tegen mij dat ik niet met de fiets naar de City Sporthal in Helmond moest gaan want daar had hij de fiets weggehaald. Mijn moeder wist niet dat de fiets weggehaald was. Ik wist het wel maar ik heb hierover niets tegen mijn moeder gezegd. Het slot dat op de fiets zat heb ik samen met mijn vader gekocht bij Kuipers fietsenhandel."

5.3. In de aan verzoeker voorgelegde en door deze ondertekende afstandsverklaring is onder meer het volgende te lezen:

"Ondergetekende, (verzoeker; N.o.)

verklaart ten aanzien van de hieronder vermelde goederen, deze door een strafbaar feit te hebben onttrokken aan de rechtmatige eigenaar en geen bezwaar te hebben tegen teruggave daarvan, dan wel geen bezwaar te hebben tegen teruggave van het vermelde goed aan de rechtmatige eigenaar.

Tevens verklaart ondergetekende dat indien de rechtmatige eigenaar niet kan worden opgespoord hij afstand doet van de volgende goederen:

aantal : 1 soort : KINDERFIETS

merk : DOUGLAS type : MOUNTAIN BIKE

(...)"

D. verklaringen betrokken politieambtenaren

1. De betrokken politieambtenaar Sch. verklaarde op 13 januari 2000 tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman, voor zover van belang voor het onderzoek, het volgende:

"In de opleiding is wel aandacht besteed aan politiecontacten met jeugdigen. Dan gaat het om de strafrechtelijke kant en de bejegening. We hebben een Jeugdpreventie Project. Dat geldt voor jeugdigen van 10 tot 18 jaar. De zoon van verzoeker valt ook binnen die leeftijdsgroep. Het gaat om de volgende werkwijzen. Er wordt een intakegesprek gehouden door iemand van de politie. Vervolgens wordt er een hulptraject ingezet. Dit project geldt hier in Helmond. Ook zijn er werkafspraken voor het bejegenen van jeugdigen. Een en ander staat in een folder van dit project.

Op de dag dat de zoon van verzoeker is aangehouden vond hier in Helmond de intocht van Sinterklaas plaats. Er kwamen een aantal jongens naar ons toe toen wij daar reden. Zij spraken ons aan en meldden dat zij een jongen met een gestolen fiets hadden gezien. De jongen die zei dat hij daarvan aangifte had gedaan noemde de kleur en het merk van de fiets. Die jongens waren redelijk specifiek. Er is gevraagd waaraan ze de fiets herkenden. De jongens noemden enkele kenmerken van die fiets en dat is door ons gecontroleerd. Op het bureau hebben we gecontroleerd of er inderdaad aangifte was gedaan en die aangifte hebben we bekeken. We hebben ervoor gekozen om dat op het bureau te doen, omdat het op straat heel moeilijk is om na te zoeken of er een aangifte is gedaan. De zoon van verzoeker zat op de fiets die de jongens aanwezen. Door de verklaring van die jongens kregen wij de overtuiging dat er iets niet klopte met die fiets. We zijn uitgegaan van een bepaald vermoeden, omdat die jongen heel nauwkeurig zijn fiets wist te omschrijven. Ik zal de zoon van verzoeker iets gevraagd hebben, maar ik weet niet precies meer wat. De jongen is aangehouden en naar het bureau gebracht. Op straat was familie van die jongen aanwezig; ik geloof een broer en een neef. Ik kan me herinneren dat we gevraagd hebben of die familieleden thuis konden doorgeven dat de jongen was aangehouden.

De zoon van verzoeker is eerst in een ophoudkamer gezet. Ik kan me absoluut niet herinneren of de volgende opmerkingen zijn gemaakt: "Je mag niet huilen, anders zit je hier nog langer" en "Ja, zo gaat dat met kleine boefjes" en "Voor kleine boefjes als jij hebben we een leuk celletje". Ik heb ook nog nooit tegen iemand gezegd dat hij moet bekennen. De jongen was bang en heeft zitten huilen. Er staat wat betreft werkafspraken niets op papier over hoe een jongen van zijn leeftijd moet worden behandeld.

Gangbaar is om zo'n jongen in een speciale kamer voor verhoor te zetten. Op dat moment was het erg druk en daarom hebben we besloten om die jongen beneden in een ophoudkamer te zetten. Naderhand is hij pas naar de verhoorkamer gebracht. Beneden

zitten allemaal ophoudkamers, geen cellen. Ik was samen met D. Ik heb de verklaring van de jongen getypt, omdat D. zijn diensttijd erop zat. Intussen hebben we de aangifte nagezien. De moeder van de aangever was naar het bureau gekomen en we hebben verzoeker gebeld om te zeggen dat zijn zoon was aangehouden. Het telefoonnummer van verzoeker stond in het systeem. Ik weet niet waarom de familie in het systeem stond. Ik durf niet te zeggen of ik verzoeker daadwerkelijk aan de lijn heb gehad of iemand anders van de familie. Er is gebeld, maar het is mij niet meer helder met wie er is gesproken. Verzoeker woont dicht bij het bureau.

Ik weet niet meer of ik de jongen heb begeleid naar de ophoudkamer; ik weet wel dat ik hem eruit heb gehaald om hem naar de verhoorkamer te brengen. Intussen was hij voorgeleid aan de heer W.

Het ging allemaal heel vlot. Voor die jongen lijkt het lang, maar dat was het niet. Kort nadat wij op het bureau waren aangekomen, is er een broer of een zus van de zoon van verzoeker op het bureau geweest. Het was in ieder geval familie. Ik weet niet of er toen al contact is geweest met verzoeker. De familie is weggegaan met de boodschap om de ouders van de jongen te waarschuwen.

De zoon van verzoeker is om drie uur gehoord. Ik heb uitgelegd wat de cautie inhoudt. Ik heb absoluut niet gezegd: "Je moet nu eindelijk eens bekennen". Ik durf niet te zeggen of de jongen overstuur was bij het ophalen uit de ophoudkamer. Voor zover ik me kan herinneren was hij tijdens het verhoor gewoon rustig. Er is niet met stemverheffing gesproken. Zijn verhaal kwam er makkelijk uit; dat wist hij zo te vertellen. Ik durf geen antwoord te geven op de vraag waarom er niet gewacht is met het verhoor tot verzoeker er was. Ik heb er ook niet aan gedacht om dat te doen. Ik weet dat ouders bij het verhoor van een minderjarige aanwezig mogen zijn. Ik kan me voorstellen dat ze dan ook de gelegenheid krijgen om aanwezig te zijn. Ik kan me niet herinneren of ik daaraan gedacht heb. Het komt wel vaker voor dat we met minderjarigen te maken krijgen. De ene keer wordt er gewacht op de ouders en de andere keer niet. Er zit niet echt een beleid achter. Het is vaak een samenloop van omstandigheden. De meeste jeugdigen die ik heb gehoord zijn op uitnodiging naar het bureau gekomen. De ouders zijn er dan vaak al bij. De situatie dat je zo'n jeugdige op heterdaad betrapt komt bijna nooit voor. Ik weet niets van afspraken binnen het bureau over hoe je in die situatie met een jeugdige omgaat.

Verzoeker kwam rond een uur of vier op het bureau. Ik heb verzoeker duidelijk gemaakt hoe de situatie in elkaar zat. Er waren ook kinderen van verzoeker bij die vertaald hebben wat ik heb uitgelegd. Het waren waarschijnlijk de mensen die ook eerder op het bureau waren geweest. Ik heb uitgelegd dat zijn zoon was aangehouden en wat er met die fiets aan de hand was. De aangeefster was toen ook al hier. Ik heb uitgelegd dat de vrouw aangifte had gedaan en dat de fiets herkend was. Ook heb ik uitgelegd dat het haar fiets was. Verzoeker kon alleen iets over de aanschaf van het slot zeggen, maar niet over de fiets. Het ging om een mountainbike. Het was een vrij dure fiets en hij zag er zeer goed uit.

Deze fiets was beduidend meer waard dan f 200,-. De fiets was niet ouder dan een half jaar. De vrouw van verzoeker was niet op het bureau. Verzoeker kon er verder niets over zeggen. Verzoeker begreep wat ik heb uitgelegd met betrekking tot de fiets. Volgens mij zat zijn zoon erbij toen verzoeker de afstandsverklaring tekende. Ik zie geen reden waarom die jongen in de verhoorkamer zou zijn blijven zitten als die vader aan de balie stond. De mensen die bij het tekenen van de afstandsverklaring aanwezig waren begrepen ook wat de strekking van mijn verhaal was. Die indruk had ik tenminste. Verzoeker is niet te verstaan gegeven dat hij moest tekenen om zijn zoon mee te krijgen.

Op het moment dat D. en ik werden geconfronteerd met het verhaal van de fiets hebben wij er niet voor gekozen om die jongen zonder fiets naar huis te laten gaan en met zijn ouders naar het bureau te laten komen. Het was erg druk op straat daar en daarom besloten wij de jongen mee te nemen naar het bureau. Wij waren ook vrij dicht bij het bureau op dat moment. Het was sneller om hem mee te nemen naar het bureau dan om hem te vragen naar zijn adres. De opties om het anders te doen zijn redelijk, maar ik heb er gewoon niet aan gedacht. Dit leek het beste."

2. De betrokken politieambtenaar W. verklaarde op 13 januari 2000, voor zover van belang voor het onderzoek, het volgende:

"Ik heb de zoon van verzoeker niet bij binnenkomst gezien. Ik werd met de zaak geconfronteerd op het moment dat de betrokken ambtenaren die fiets terug wilden geven. Ze hadden een jongen beneden zitten. Ik zei: "Is hij al voorgeleid?". Dat was niet gebeurd. Sch., D. en ik zijn naar beneden gegaan. Ik heb die jongen niet persoonlijk aangesproken. Er is ook niet met stemverheffing gesproken waar ik bij ben geweest. Ik weet niet of de opmerkingen zijn gemaakt, zoals deze in de klacht zijn verwoord. Ik ieder geval niet in mijn bijzijn. Toen ik hem zag, zei ik: "Dat kun je niet maken. Die moet naar boven toe. De ouders moeten in kennis worden gesteld". De jongen was zeker nog geen twaalf. Hij had in het verhoorlokaal moeten zitten. Ik wist niet of ze de ouders al gewaarschuwd hadden.

Hij is om 14.45 uur voorgeleid. De aangever, de eigenaar van de fiets, was ook al op het bureau. In principe heb ik me niet inhoudelijk met de zaak bemoeid. Mijn indruk van de zaak is dat ze het heel praktisch hebben willen oplossen. Zulke minderjarigen worden normaal niet beneden in een ophoudkamer gezet.

Ik weet dat ouders direct in kennis gesteld moeten worden bij de aanhouding van minderjarigen. Dat is de normale gang van zaken in Helmond. Ik weet niet meer of de verhoorkamer op het moment dat de zoon van verzoeker binnenkwam bezet was. Als die kamer bezet is dan duurt het over het algemeen een half uur tot drie kwartier voordat hij weer vrij is. Het ligt aan de omstandigheden of er op de ouders wordt gewacht voordat een kind wordt verhoord. In principe heeft het geen zin om bij een kind van onder de twaalf jaar een verhoor te starten zonder aanwezigheid van de ouders. Dat wordt bij die leeftijdsgroep niet gedaan. Bij een vijftienjarige wordt over het algemeen wel gestart met een verhoor. De

ouders worden altijd eerst op de hoogte gebracht.

Verzoeker was binnen een half uur op het bureau. Normaal wordt een jongen van 10 jaar niet gehoord voordat de ouders erbij zijn. De normale gang van zaken is dat de ouders ook gehoord worden in dit soort zaken. D. is een hoofdagent, die al veertig jaar meeloopt. Sch. loopt een jaar of vijf mee. Ik ben er - gelet op de ervaring van D. - van uitgegaan dat de ouders bij het verhoor van hun zoon aanwezig zouden zijn en ook naderhand zouden worden gehoord. Ik heb D. en Sch. alleen gezegd dat de ouders naar het bureau moesten komen. Er is zelfs een rapport van de Nationale ombudsman geweest - dat hier wel een half jaar in een briefing heeft gestaan - dat bij een minderjarige altijd eerst de ouders in kennis moeten worden gesteld van de aanhouding van hun kind.

De afstandsverklaring van de fiets is buiten mij omgegaan. Ik ging ervan uit dat het goed geregeld zou worden. Ik ging er ook van uit dat de ouders eerst gehoord zouden worden, voordat er afstand van de fiets gedaan zou worden. Als Sch. heeft gezegd dat het zo is gebeurd, dan ga ik ervan uit dat het zo is gegaan, want ik ken hem als een goede surveillant. Juridisch was er naar mijn mening voldoende grond voor de aanhouding van die jongen. Daarnaast vind ik dat er rekening gehouden had moeten worden met het feit dat het hier om een minderjarige ging."

E. onderzoek ter plaatse

Twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman bekeken op de dag dat zij de betrokken politieambtenaren hoorden ook de ruimtes waarin verzoekers zoontje op 15 november 1998 heeft vastgezet.

De situatie op het politiebureau te Helmond laat zich, voor zover hier van belang, als volgt beschrijven. Vanaf de openbare weg komt men het politiebureau binnen in een vrij grote, voor het publiek toegankelijke ruimte. Deze ruimte wordt aan één kant begrensd door een balie waarachter plaats is voor enkele personen. Naast de balie is een deur waarlangs men in het besloten gedeelte van het politiebureau kan komen. Een paar meter verderop liggen drie vertrekken: een verhoorruimte en twee ophoudruimtes. In één van deze kamers heeft verzoekers zoon korte tijd kort tijd verbleven, alvorens overgebracht te worden naar een cel in het souterrain. In de verhoorruimte (5 à 6 m²) stonden toentertijd onder meer een kleine tafel en twee stoelen; via een raam aan de straatkant kan men vanuit deze ruimte naar buiten kijken.

Nabij de ophoudkamers ligt een trappenhuis waarlangs men toegang heeft tot het één verdieping lager gelegen cellenblok. De cel waarin verzoekers zoontje heeft gezeten is een kleine, door een stevige stalen deur af te sluiten ruimte zonder losstaand meubilair. In een hoek van de cel staat een betonnen verhoging welke dienst kan doen als bed of bank. Afgezien van het luikje in de celdeur bevat deze ruimte geen ramen. Kort voor het bezoek van de medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman waren de cellen onderworpen

aan een periodieke opknopbeurt. De op de muren aangebrachte teksten en dergelijke waren daardoor niet meer zichtbaar.

F. Reactie verzoeker

Verzoekers gemachtigde bracht per faxbericht van 4 mei 2000 in reactie op de door de korpsbeheerder overgelegde stukken en de door de betrokken ambtenaren afgelegde verklaringen nog onder meer het volgende naar voren:

"1.1 Cliënt kan zich met de inhoud van de verklaring van verbalisant Sch. niet verenigen. Cliënt bestrijdt met klem dat bij de aanhouding van zijn zoontje familie van hem aanwezig was. Op die middag was (verzoekers zoontje, hierna Ez.; N.o.) wel met een aantal vriendjes naar de Helmondse intocht van Sint Nicolaas aan het kijken, maar daarbij waren geen familieleden van Ez. aanwezig. Van de zijde van de politie is ook niet eerder aangegeven dat bij de aanhouding van Ez. familieleden aanwezig waren.

1.2 Het wordt cliënt niet duidelijk waarom het nodig werd geacht Ez. in een ophoudkamer te zetten. De betreffende verbalisant verklaart immers dat het *"gangbaar is om zo'n jongen in een speciale kamer voor verhoor te zetten"*. Het wordt niet duidelijk waarom hiervan is afgezien. De verbalisant geeft als mogelijke verklaring hiervoor dat *"het op dat moment erg druk was en daarom hebben we besloten om die jongen in een ophoudkamer te zetten"*.

Verbalisant Sch. laat evenwel in het midden waarom het die dag zo ongebruikelijk druk was dat zelfs geen enkele normale ruimte voor Ez. beschikbaar zou zijn. Het feit dat het 'erg druk' zou zijn, zegt niets over de (on)beschikbaarheid van een kindvriendelijker omgeving. Is door de verbalisant nu daadwerkelijk nagegaan of voor Ez. een minder angstwekkende ruimte voorhanden was en zo nee, waarom niet? Uit de inhoud van de verklaring van verbalisant Sch. blijkt bijvoorbeeld niet of de verhoorkamer reeds bezet was op het moment dat Ez. op het bureau aankwam.

Zo ja, om welke redenen was een minder ingrijpend alternatief niet voorhanden? Naar het oordeel van cliënt ontslaat het feit dat het op "dat moment erg druk was", de betreffende verbalisanten nog niet van de verplichting om daadwerkelijk na te gaan of er geen minder belastende alternatieven voorhanden zijn. Dit geldt te meer nu cliënt op het moment dat hij zijn zoontje kwam ophalen, niets van enige 'drukte' gemerkt heeft.

(...)

...uit de verklaring van de heer W. blijkt dat verbalisant Sch. de ouders niet direct in kennis heeft gesteld. Eerst na tussenkomst van de heer W. is contact opgenomen met cliënt. Verbalisant Sch. verklaart dat de familie die op het bureau was geweest is weggegaan met de boodschap om de ouders van de jongen te waarschuwen. Dat er eerder familie van cliënt op het bureau zou zijn geweest en dat deze met een boodschap zou zijn weggegaan vindt echter geen ondersteuning in de inhoud van de verklaring alsmede het

proces-verbaal eigen waarneming van de heer W., het proces-verbaal overzicht activiteiten alsmede de verklaring van de waarnemend Hoofdofficier van Justitie. Bovendien is van de zijde van de politie niet eerder aangegeven dat familieleden van cliënt naar het politiebureau zouden zijn gekomen, om vervolgens weer weg te gaan met de door politie meegegeven boodschap om de ouders van Ez. te waarschuwen.

(...)

1.6 Verbalisant Sch. kan geen antwoord geven op de vraag waarom niet is gewacht met het verhoor tot het moment dat de ouders aanwezig waren. Hij verklaart dat hij *“geen antwoord durft te geven op de vraag waarom er niet is gewacht met het verhoor tot verzoeker er was. Ik heb er ook niet aan gedacht om dat te doen. Ik weet dat ouders bij het verhoor van een minderjarige aanwezig mogen zijn. Ik kan mij voorstellen dat ze dan ook de gelegenheid krijgen om aanwezig te zijn”*.

Gezien de inhoud van deze verklaring, de leeftijd van het kind alsmede het feit dat het kind danig overstuur was (geraakt) wordt niet duidelijk waarom door de betreffende verbalisant niet eerst de ouders verwittigd zijn, alvorens met het verhoor aan aanvang te nemen. Afgaande op de verklaring van de verbalisant, alsmede de verklaring van de heer W. lijkt dit overigens ook te zijn voorgeschreven.

1.7 Verbalisant Sch. verklaart *“dat de situatie dat je zo'n jeugdige op heterdaad betrapt bijna nooit voorkomt”*. Het wordt cliënt op basis van de inhoud van alle andere stukken niet duidelijk op grond van welke feiten en omstandigheden de verbalisant meent te kunnen stellen dat er sprake zou zijn geweest van een `heterdaad-situatie'. Voor de goede orde wijst cliënt erop dat volgens het proces-verbaal van aanhouding Ez. is aangehouden op grond van de artikelen 416 en 417 Wetboek van Strafrecht (heling en schuldheling).

(...)

Concluderend

(..)

Op 23 februari 1999 heeft cliënt met ondergetekende de drie ruimtes bezocht waar Ez. is opgesloten. Tijdens het bezoek aan de verhoorkamers werd duidelijk dat de term ophoudkamer een wel erg eufemistische bewoording is voor een cel. De betreffende ophoudkamer is een kleine vierkante ruimte, waarvan de muren, de grond alsmede het plafond uit beton bestaan. De muren van deze ophoudkamers zijn voorzien van diverse leuzen en kreten. Tijdens de bezichtiging van een van deze ruimtes bleek op een muur een tekst in bloed te zijn geschreven! In de ijzeren deur zit een kijkluikje, dat bij het verblijf van Ez. was afgesloten. Er zit geen enkel raam in deze ruimte. Wel is er een betonnen bankje. De lucht in de ophoudkamer is bedompt en onaangenaam. Uit ervaring is mij bekend dat in dit soort ruimtes een penetrante zweet- en urinelucht pleegt te hangen. Na

het verhoor is het kind naar beneden gebracht, waarbij hij werd geleid door een gang met cellen. Een aantal van deze cellen waren bezet. Toen het kind door deze gang moest wandelen begonnen deze voor Ez. onbekende mensen naar hem te schreeuwen en te joelen. Het behoeft geen betoog dat dit bepaald niet de omgeving is, waar je een jongetje van tien jaar oud, dat even daarvoor nog (vol verwachting en met kloppend hart) op zijn nieuwe fiets naar de intocht van Sint Nicolaas stond te kijken, laat verblijven!"

Beoordeling

I. Inleiding

Op zondag 15 november 1998 stond de toen 10-jarige zoon van verzoeker met een aantal vriendjes in het centrum van Helmond te kijken naar de intocht van Sinterklaas. Verzoekers zoon had een fiets bij zich welke enkele weken daarvoor door zijn moeder was gekocht van een persoon uit de buurt.

Een jongen die ook aanwezig was bij genoemde intocht zag verzoekers zoon met de fiets. De jongen herkende hierin zijn eigen fiets die kort daarvoor was gestolen. Hij deelde dit, samen met twee vriendjes, mee aan een tweetal bij de intocht aanwezige politieambtenaren. Deze hielden verzoekers zoon vervolgens omstreeks 14.05 uur aan op verdenking van heling van de fiets, en brachten hem over naar het politiebureau.

Verzoeker klaagt over de wijze waarop de politie is opgetreden tegen zijn zoon en zijn familie. Hij is van mening dat de bij dit optreden betrokken politieambtenaren zijn zoon als een zware crimineel hebben behandeld in plaats van als een kind.

II. Ten aanzien van het aanmerken als verdachte

1. Verzoeker klaagt er in de eerste plaats over dat de politie zijn zoon ten onrechte als verdachte van heling van een fiets heeft aangemerkt.

2. De politie mag iemand als verdachte aanmerken als er sprake is van redelijk vermoeden van schuld aan enig specifiek strafbare feit. Dit redelijke vermoeden van schuld moet zijn gebaseerd op zich voordoende feiten of omstandigheden (zie achtergrond, onder 2.).

3. De korpsbeheerder en de burgemeester van Helmond hebben aangegeven de klacht op dit punt niet gegrond te achten. Ook de waarnemend hoofdofficier van justitie te 's-Hertogenbosch vond de klacht op dit punt niet gegrond (zie bevindingen, onder A.3.). De burgemeester van Helmond heeft in dit verband verder nog aangegeven dat verzoekers zoon als verdachte is aangemerkt op aangeven van iemand uit het publiek. Hij achtte het begrijpelijk dat vervolgens is besloten de zaak in de rust van het politiebureau uit te zoeken (zie bevindingen onder A.3.).

4. De betrokken politieambtenaren D. en Sch. werden op 15 november 1998 aangesproken door drie jongens, die hen meedeelden dat zij verzoekers zoontje hadden gezien met een fiets die volgens één van deze jongens kort daarvoor van hem was gestolen. De jongen vertelde de politieambtenaren ook dat hij aangifte van diefstal van de fiets had gedaan.

Sch. heeft verklaard dat de betreffende jongen een adequate beschrijving van de fiets had gegeven en dat hij ook nog enige nadere kenmerken van de fiets had genoemd. Vooropgesteld wordt dat de betrokken politieambtenaren bij deze stand van zaken zich terecht geroepen voelden de zaak ter hand te nemen. De wijze waarop zij dit in dit geval hebben gedaan, was echter om navolgende redenen niet juist.

5. Op basis van de overgelegde stukken wordt het ervoor gehouden dat de betrokken politieambtenaren de beslissing om strafvorderlijk tegen verzoekers zoontje op te treden hebben genomen op basis van de (enkele) informatie die zij van de drie jongens hadden gekregen (zie ook het p-v van aanhouding bevindingen onder C.5.1.). Zij beschikten toen niet over andere of aanvullende informatie. Of er inderdaad aangifte van diefstal was gedaan, is (pas) op het politiebureau nagegaan. Dit bleek toen overigens het geval te zijn. Sch. kon zich niet herinneren of, en zo ja, welke vragen hij - alvorens tot aanhouding over te gaan - verzoekers zoontje had gesteld (zie bevindingen, onder D.1.).

Een en ander in acht nemend, valt niet in te zien dat de betrokken politieambtenaren - op basis van de hen op dat moment beschikbare gegevens - verzoekers zoontje als verdachte van schuld- of opzetheling konden aanmerken (zie voor de wettelijke omschrijving van deze delicten achtergrond, onder 1.). Gelet op de overgelegde stukken waren er simpelweg onvoldoende feiten of omstandigheden voorhanden om een dergelijke verdenking te ondersteunen. Een verdenking van diefstal was wellicht denkbaar geweest. Verzoekers zoontje is echter niet op deze grond aangehouden.

Verder volgt uit de overgelegde stukken dat de betrokken politieambtenaren de mogelijkheid dat verzoekers zoontje en/of zijn ouders de fiets rechtmatig dan wel te goeder trouw onder zich had(den), niet onder ogen hebben gezien. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de betrokken politieambtenaren daar meer alert op hadden moeten zijn. Dit klemt temeer nu het op grond van regels van burgerlijk recht niet uitgesloten was dat het zoontje van verzoeker als rechthebbende op de fiets diende te worden aangemerkt (zie achtergrond, onder 3.).

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van de bejegening op het politiebureau

1. Verzoeker klaagt er verder over dat de politie zijn zoon op het politiebureau onheus heeft bejegend door het maken van opmerkingen als: "Je mag niet huilen, anders zit je hier

nog langer", "Ja, zo gaat dat met kleine boefjes", "Voor kleine boefjes als jij hebben we een leuk celletje".

Verzoeker klaagt er ook over dat een politieambtenaar zijn zoon in de cel heeft bezocht en hem toen met stemverheffing heeft meegedeeld dat hij nu eindelijk eens moest bekennen.

2. De betrokken politieambtenaren hebben meermalen ontkend verzoekers zoontje in dergelijke bewoordingen te woord te hebben gestaan. Een en ander betekent dat de zienswijzen van partijen op het punt van de bejegening van verzoekers zoontje lijnrecht tegenover elkaar staan.

Uit het onderzoek zijn onvoldoende concrete gegevens naar voren gekomen die aanleiding zouden moeten geven om aan een van de zienswijzen meer gewicht toe te kennen dan aan de andere. Aldus kan niet worden vastgesteld of de politie de hiervoor aangeduide bewoordingen tegenover verzoekers zoontje heeft gebruikt.

Gelet hierop moet de Nationale ombudsman zich op dit punt onthouden van een oordeel.

IV. Ten aanzien van de insluiting op het politiebureau

1. Voorts klaagt verzoeker er over dat de politie zijn zoon op het politiebureau heeft ingesloten in een cel.

2. Zoals hiervóór, onder II., al is overwogen is verzoekers zoontje ten onrechte als verdachte van schuld- of opzetheling aangehouden. Dit betekent dat er geen grondslag was voor de onderhavige vrijheidsbeneming.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

3. Ten overvloede wordt nog overwogen dat de onderzochte gedraging ook in het geval dat verzoekers zoontje wel terecht zou zijn aangehouden, als een niet-behoorlijke gedraging zou zijn aangemerkt.

Verzoekers gemachtigde heeft terecht aangegeven dat de cel, waarin verzoekers zoontje enige tijd ingesloten is geweest, in beginsel geen plek is voor een tienjarig kind. Het feit dat het druk was op het politiebureau heeft ongetwijfeld voor problemen gezorgd. Zoals verzoekers gemachtigde terecht heeft opgemerkt, heeft de politie er onvoldoende blijk van gegeven dat zij afdoende heeft gezien of er in het geval van verzoekers zoontje niet (toch) een beter alternatief voorhanden was dan insluiting in een cel. Dit klemmt temeer nu in de cel waarin verzoekers zoon is ondergebracht - zoals onweersproken is gebleven - met bloed op de muur was geschreven. Voorts is van belang dat verzoekers zoontje noch verzoeker of andere leden van zijn gezin eerder in aanraking met de politie zijn geweest. Gelet daarop had men verzoekers zoontje ook, met achterlating van de fiets, naar huis kunnen sturen en hem kunnen vragen later die dag, als het mogelijkerwijs wat minder druk

was, met één of beide ouders terug te keren naar het politiebureau om de zaak verder uit te zoeken. Ook had de politie verzoekers zoontje naar huis kunnen brengen. Verzoeker woon(t)(de) immers dicht bij het politiebureau. In dat geval had men de zaak ook meteen inhoudelijk met de ouders kunnen bespreken.

De betrokken politieambtenaren hebben - al dan niet gezamenlijk - van 14.00 uur tot ongeveer 16.15 uur tijd besteed aan verzoekers zoontje. Binnen die tijdspanne waren de genoemde alternatieven uitvoerbaar geweest.

V. Ten aanzien van het informeren van verzoeker

1. Verzoeker klaagt er tevens over dat de politie hem niet meteen op de hoogte heeft gesteld van de aanhouding van zijn zoon.

2. Ook deze klacht treft doel. Uit de overgelegde stukken volgt dat de politie in opdracht van de dienstdoende hulpofficier van justitie verzoeker op zijn vroegst 30 minuten na aankomst van zoon op het politiebureau heeft gebeld. Niet valt in te zien waarom één van de politieambtenaren, die verzoekers zoontje hadden aangehouden en overgebracht naar het politiebureau, niet direct na aankomst even telefonisch contact had kunnen opnemen met verzoeker of diens echtgenote. Dat had hooguit paar minuten behoeven te duren. Het argument dat het druk was op het politiebureau snijdt in dit verband geen hout. Dit klemt temeer nu door de politie niet is aangegeven met welke andere en/of dringende(re) werkzaamheden de betrokken politieambtenaren na aankomst op het politiebureau zijn bezig geweest.

De onderzochte gedraging is ook op dit punt niet behoorlijk.

VI. Ten aanzien van het ondertekenen van de afstandsverklaring

1. Verzoeker klaagt er ten slotte over dat hij op het politiebureau een formulier moest ondertekenen, welk formulier later een afstandsverklaring voor de fiets bleek te zijn.

2. De politie heeft verzoeker de afstandsverklaring laten ondertekenen om de fiets terug te kunnen geven aan degene die het bezit daarvan door diefstal had verloren. Daarbij is er echter aan voorbij gegaan dat - zoals hiervoor ook al is aangegeven - verzoeker en/of diens zoontje mogelijkterwijls als rechthebbende van de fiets aangemerkt had(den) moeten worden.

Verzoeker noch zijn echtgenote zijn vóór het ondertekenen van de afstandsverklaring ter zake van de verkrijging van de fiets door de politie gehoord. De verklaring van verzoekers 10-jarige zoontje bood, gelet op zijn leeftijd, hoe dan ook onvoldoende basis voor een beslissing over de teruggave van de fiets aan een derde. Aldus kan niet worden gezegd dat de zaak op dat moment zodanig helder lag dat de politie in redelijkheid van verzoeker had kunnen vragen om de afstandsverklaring te ondertekenen.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van dit korps (de burgemeester van Eindhoven), is gegrond, met dien verstande dat geen oordeel wordt gegeven over de bejegening van verzoekers zontje.